

אויסגאבע פון חיזוק
און השקפה פאר
די אידישע שטוב,
אריינצוברענגען
שמחה און שלום
תשע"ב לפ"ק

גליון לחיזוק
וביסוס הבית
היהודי על אדני
השמחה והשלום
גליון ט'

בנין עירי עיר

שמחות מיט שמחה

א ניי געבוירן קינד אין די משפחה איז באמת א שמחה, פאר די ברודער און שוועסטער, זיידע באבע, און די גאנצע פאמיליע ארום, ווער רעדט נאך פון די גליקליכע עלטערן וואס קענען נישט גענוג דאנקען דעם רבש"ע פאר דעם טייערן אוצר וואס איז זיי געווארן צוגעשיקט.

אבער טיילמאל פאסירט אז נאך א טאג צוויי הייבט אן ארויפצוקומען א קליין וואלקנדל אויפ'ן געזיכט פון דעם טאטע, עפעס טיוכעט דארט אין הארץ, אן אומבאקוועמע געפיל באזעצט זיך דארט און וויל נישט אוועק גיין, און טראץ די הארציגע און פרייליכע מזל טוב'ס פון די גוטע פריינט און משפחה, קען ער דאס נישט פארטרייבן.

וואס א טאג עס גייט אריבער, פארברייטערט זיך דער געפיל, צו אומעט, און א מילדער טרויער. צוביסלעך ווערט דער וואלקן מער געדיכטער, און א שווארצער נעפל נעמט אים ארום.

וואס האט דא פאסירט ?

דאס ניי געבוירן קינד.

דער זמן פון פראווען א שמחה, איז גאר אן אנגעשטרעגטע צייט צווישן די פאר פאלק, און בפרט ווען מען איז יעצט געווארן א טאטע דאס ערשטע מאל, עס פאלט מיטאמאל ארויף אסאך נייע פליכטן, און אויב עס איז נישט גענוג פאר'ן מאן די געווענליכע עול און אחריות וואס ער האט צו זיין משפחה, פארלאנגט זיך יעצט א דאפלטע ארבעט ווי געווענליך.

אנשטאט וואס ביז יעצט האט ער זיך נישט געדארפט אליין באפארען, ער איז געווארן אפגעווארט מיט א שמייכל, דאס עסן איז געווען גרייט, די וועש געוואשן און געפרעסט, די קאך איז געווען צוזאמגענומען, די קינדער האבן באקומען זייערע פארלאנגען, איז דא מיטאמאל געפאלן אויף אים א גרויסער בארג.

עס ווערט נישט מסודר גארנישט אויב ער נעמט נישט אויף זיך דעם עול, ער מוז זיך אלעס אליין באזארגן, טראץ וואס ער האט שוין לאנג פארגעסן וויאזוי מען מאכט זיך אליין א אייער שפייז, אדער גיין אין געשעפט זיך קויפן א סענדווידש, און אז ער וועט נישט צוזאם נעמען די קאך, און וואשן די געשיר, וועט דאס בלייבן שמוציג.

אויב במשך דעם יאר האט דער אינגערמאן נאך געקענט באקומען פון זיין אשת חיל עפעס אויפמערקזאמקייט, האט ער דאס יעצט אויך נישט, זי האט נישט קיין צייט צו אים פונקט ווען ער וויל, ווען ער קומט אהיים ווארט אים קיינער נישט עקסטער אפ, דא שלאפט זי, דא איז זי פארנומען מיט'ן קינד, אדער פארלאנגט זי גאר זיין הילף.

ער גייט אין בית המדרש און באקומט פון אלע זייטן הארציגע מזל טוב וואונטשן, מען פראוועט שמחות, סעודות, אלעס ארום פרייט זיך, אבער ער פילט זיך עפעס ארויס פון געשעפט, עס נעמט אים ארום אזא טרויער, אזש ער ווייסט נישט וואו ער איז ערגעץ אויף דער וועלט.

דאס אלעס צוקלאפט זיין גוסטע, און ער פאלט אריין אין א טיפן אומעט און אין א געפיל פון פארלאזקייט, און בפרט ווען מען האט ב"ה דעם ערשטן קינד, און מען איז נישט געוואוינט צו אזא ווירטשאפט, דער קלאפ איז טייל מאל אזוי שטארק, אז עס האט זיך שוין געמאכט אז א טאטע זאל אין אזא פאל באטראכטן דאס קינד ווי א שטער... עס הערט זיך אפשר עקסטערעם, אבער הונטערן באוואוסטזיין דרייט זיך דאס אין קאפ, אז ווען נישט דאס קינד... וואלט זי מיר מער אויסגעהערט, איך וואלט נישט געדארפט... און איך וואלט געווען מער גליקליך... אנשטאט אויפברענגען ריכטיגע געדאנקען אז דאס קינד וועט ברענגען גליק, דאכט זיך אים ח"ו דאס פארקערטע.

און דאס קען גורם זיין אסאך עגמת נפש צווישן די גליקליכע עלטערן, וואס אנשטאט אויפצונעמען מיט שמחה זייער ניי קינד, און דאס זאל פארשטארקן זייער קשר, ברענגט דאס ח"ו די פארקערטע. דער טאטע קען צומאל אראפצושאקלען פון זיך דעם שווערן עול וואס איז געפאלן אויף אים, און די מאמע איז צוריסן צווישן פרובירן צופרידנשטעלן דעם מאן, און גיבן פאר זיך און פאר דאס קינד וואס עס פעלט אויס.

דער טאטע כאפט נישט, אז דאס ניי געבוירן קינד מיינט נישט נאר זיין פרוי, נאר דאס מיינט טאקע אים.

דא איז צייט פאר'ן טאטן זיך אוועקצושטעלן אויף ביידע פיס און איבערנעמען די לייצעס. עס איז טאקע א צייט פון א שמחה, אבער דאס נעמט נישט אוועק די תורה'דיגע און מענטשליכע התחייבות

גליון זה נתנדב לע"ג הרה"ג ר' דוד ב"ר יששכר דוב פרענקל ע"ה תנצב"ה ז' שבט

צו מנדב זיין א גליון לעילוי נשמת וכדו' כדי לזכות את הרבים רופט: 347-554-1199 אדער שיקט א אימעיל צו Binyan@yeshivanet.com

וואס מען האט צו די שטוב, אפגעזען ווי שווער עס איז. מיט א ריכטיגע קבלת עול, קען זיך אלעס שטעלן אויפן פלאץ.

דו מוזט פארשטיין אז אלעס וואס דיין פרוי שטעלט דיר צו, כאטש דאס איז אירע תורה'דיגע און מענטשליכע פליכטן, טאר דאס אבער נישט זיין אין דייןע אויגן זעלבסט פארשטענדליך, און עס קומט איר יעדן טאג אן עקסטערע הכרת הטוב. און אז דאס רעדל האט זיך געדרייט, און דער רבש"ע האט דיר מזכה געווען מיט א ניי געבוירן קינד, איז די צייט זאלסט איבער נעמען אלע פליכטן וואס איז מעגליך דו זאלסט דורכפירן, און פון צווייטן זייט "גארנישט" ערווארטן.

דו גייסט טאקע אין בית המדרש, און פון אלע זייטן ווערסטו באווארפן מיט מזל טוב וואונטשן, דו מאכסט א שמחה און דער שמייכל ליגט דיר פון אויער צו אויער, פארגעס אבער נישט אז עס איז דא נאך א שותף אין דעם גאנצן געשעפט, און פאר איר גייט נישט אזוי גרינג.

זיי וויסן אז א ניי געבוירן קינד מיינט אויסגעשעפטע כחות פיזיש און גייסטיש פאר די קימפעטארין, און די בעסטע און שטערקסטע ווייטאמין וואס "דו" קענסט אריין געבן אין איר, און איז די מערסטע עפעקטיוו, איז "רואיגקייט און געדולד", פארלאנג נישט גארנישט, און דערווארט נישט גארנישט, פרוביר זיך אליינס מסדר צו זיין וויפל דו קענסט, ווער נישט באליידיגט אדער ברוגז ווען די שטוב איז נישט מסודר לויט דיין געשמאק, לייג צו א האנט ווען און וואו עס פעלט אויס, און נעם אלעס אן מיט די פולסטע רואיגקייט.

עס איז דיין פולע אחריות אלס מאן און טאטע, צו מאכן זיכער אז דיין פרוי איז זאט און אויסגערעהט, עס איז דיין דאגה און אחריות צו מאכן זיכער אז עס איז דא גוטע געשמאקע עסן טעגליך כאטש די ערשטע פיר וואכן, זי מוז נישט אליין דאגה'ן און זוכן וואס צו עסן, אדער שטעל אליין צו, אדער זיי מסדר מען זאל ברענגען פון דרויסן, די בענעפיטן פון דעם וועסטו אליין געניסן, אז זי וועט קומען צו די כחות שנעל און גיך.

ביקור חולים איז זייער א גרויסע מצוה, אבער מען דארף נישט לכבוד דעם איבערשלאפן א נאכט אין שפיטאל מיט א חולה, שלאפן א נאכט ביי זיך אינדערהיים, און געבן די ריכטיגע אויפפאסונג וואס עס פעלט זיך אויס, איז א גרעסערע מצוה, און א גרעסערע פליכט.

פריי זיך אז מען איז דיר נישט מכבד אויף צו זיין א גאנצע נאכט מיט דעם קינד, און האב כאטש אזויפיל איינזעהעניש, אז ווען דאס קינד וויינט ביינאכט, זאלסטו נישט שושקען נערוועזערהייט, ווייל דו דארפט אויף שטיין פארטאגס, און האב נישט קיין טענות אויף קיינעם אז דאס קינד איז נישט שטיל.

עס זענען דא וואס מיינען, אז א קינד וואס וויינט ביינאכט איז פונקט ווי א סעלפאן וואס צוקלינגט זיך אינמיטן שמונה עשרה, וואס א געזונטע שא שא שא, איז גענוג דאס איינצושטילן. מען האט נאך ביז דערווייל נישט ערפינדן א פאסיגע אדער וואס מען

דארף קוועטשן, אז דאס קינד זאל שטיל ווערן, זיי זיכער אז דאס קינד'ס מאמע טוט דאס מערסטע וואס זי קען איינצושטילן דאס קינד, דאכט זיך אז זי איז אויפגעשטאנען היינט צוויי שעה פאר דיר, און זי וואלט אויך געקענט באשטיין דאס קינד זאל איינשלאפן, און ווען דו לאזט דיך הערן שא שא שא, שרייסטו אומבארעכטיגט אויף איר, דאס קינד הערט דאך זיכער נישט.

אויב עס איז דיר באמת שווער, און דו ווילסט אויף שטיין צום לערנען, האב איך פאר דיר א פשוט'ע עצה, קריך ארויס פון בעט, גיי צום ספרים שאנק, נעם ארויס א גמרא, און ברענג אריין דאס קינד'ס בעטל נעבן דיר, מיט איין האנט קרייזל די פיאות, און מיט די אנדערע האנט שאקל דאס קינד.

די וואס האבן אזוי געטון האבן מצליח געווען סיי אין לערנען און סיי אין זייער שלום בית.

דער עיקר מען זאל מאכן שמחות מיט שמחה, זע אז דו שמחה זאל נישט פארשטערן דיין פריוואטע שמחה מיט דיין בני בית, דאנק דעם רבש"ע פאר אלעס גוטס וואס ער טוט מיט דיר, און שטויס נישט צוריק, קוועטש נישט אריין לימענע אין דעם, נאר טעמו וראו כי טוב, פארזוך און שפיר די זיסקייט.

און יעצט אפאר ווערטער צו די קימפעטארין:

ריכטיג אז דו ביזט דער וואס איז יעצט אויסגעמוטשעט און עס איז דיין צייט צו באקומען די נויטיגע הילף, און עס איז זיכער אז דו פרובירסט דאס בעסטע וואס דו קענסט, זאלסט אבער וויסן אז דיין מאן פרובירט אויך דאס בעסטע, אבער עס געלונגט אים נישט שטענדיג פונקטליך וואו עס דארף צו זיין, פארט איז ער נישט געוואוינט צו דעם, און וויפל ער וועט זיך אנשטרענגען וועט נאך אלס בלייבן גרויסע לעכער, און דערפאר קריטיקיר אים נישט ווען עס איז נישט בשלימות, ווייל דו וועסט נאר דערלייגן, פארשטיי אז ער גייט אויך אריבער שוועריגקייטן, און עס קען ביי אים אויך אויסקלאפן נישט אזוי געשמאק, דאנק דעם רבש"ע פאר דאס וואס דו באקומסט יא, און ווייז ארויס דיין שעצונג צו דיין מאן פאר זיין הילף וואס ער פרובירט דיר צו געבן, וועט ער מעגליך זיך אנשטרענגען דיר צוגעבן נאך און נאך.

בס"ד
ערש"ק בא
ברוב שבת הוודי' להשי"ת, לרגל תת ה' שמחה
במעונוי, בהולדת בתי היקרה למז"ט, הנני בזה
להזמין ידידי ומכירי, לבא ולהשתתף
בקידושא רבא
שהנני עורך בעזהשי"ת
בביהמ"ד בית שמואל
664 Myrtle Ave.
ידידכם המהכה לחוות פניכם בטוב
ובנעימים
יצחק לויפער
מייד האבן דעם כבוד עקסטער איינצולאדענען די
חשובע ליינער פון דעם גליון תושבי וויליאמסבורג,
זיך משתתף צו זיין מיט מיין שמחה, אדרבה קומט און
שטעלט אייך פאר אז איר שעפט חיזוק פון דעם גליון,
דאס וועט אונז זיכער געבן חיזוק אויף ווייטער

פאר יעוץ און הדרכה
אין עניני שלום בית
רופט הרב יצחק לויפער
718-789-1456
שטרענג קאנפידענשל - גוטע פרייזן
בהמלצת הרבנים שליט"א

בחכמה יבנה בית

רעיון בנושא שלימות הבית, בקשר לפרשת השבוע

מדת הכעס מוריד האדם לדיוטא התחתונה ומאכז שליטתו על כ"ב

אי' במדרש (שמו"ר פרשה י"ג) ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה הדא הוא דכתיב (משלי כו ג) כובד אבן ונטל החול וכעס אויל כבד משניהם ע"כ. מכבאר מזה שמדרשו של פרעה היתה מדת הכעס. ומכבאר נמי ד"ו במדרש פ' וארא (שמו"ר פרשה ט') ויחזק לב פרעה ויאמר ה' אל משה כבד לב פרעה, כועס הוא, מה הכבד כועס, אף לבו של זה נעשה כבד. אינו מכין, כסיל הוא (קהלת ז, ט) כי כעס בחיך כסילים ינזח במה מייסרים את הכסיל כמטה שנאמר (משלי כו, ג) ושכמ לגו כסילים אף משה ייסר פרעה כמטה שנאמר והמטה אשר נהפך לנחש וגו' ע"כ. ונראה לבא בזה באר רחובות להוכיח ענין הכעס אצל פרעה.

אי' בוזה"ק פרשה זו (ל"ב ע"ב) רב יהודה פתח אשרי העם ידעי תרועה ה' באור פניך יהלכון ע"כ. וכבר האריכו בענין זה בספרא וספרי ליישב סמיכות פסוק זה לכאן, ואף אגן נימא ב' מילתא.

את אשר התעללתי במצרים, יש להבין שחוק זו לשם מה, ומה הכוונה בזה.

כרוב השנים הל ראש חודש שבט בפרשה זו, ונראה לקשר הענין בדרך רמז באופן נכבד ונעים.

הנפש יש בו ג' כחות, הצומחת, החיוני, והשכלי

ונקדים מש"כ החת"ם (תורת משה בפרשתן) וז"ל כי בכח נפש האדם ג' כחות, [א] הצומחת ובוה משתתף להצמחים ומשכנה בכבד, [ב] ורוח החיוני בלב והוא המתאווה ומשתתף בוה עם הבהמה ג"כ, [ג] ונשמת אלקים בקרבו כמזח והוא השכל המיוחד לאדם ובו נפרד מהבהמות והוא השכל הנכבד המולך על הגוף להנהיגו, והרמו מלך על כל בני שחץ (פסוק הוא במשלי) מל"ך ר"ת ידוע מ"ח ל"ב כ"ב, ושחץ ר"ת ש"כל ח"יוני צ"ומחת וכו', והנה כי בן פרעה שלא הכיר בוראו מאין, וניהג עצמו בתאוות לבו, וגם פנה אחריו, הוא גם הוא ירד ממדרגת האדם ונפל לבהמות ואין לו מוח משכן השכל כ"א לב וכבד, וזהו כבד לב פרעה פ' שגדר פרעה הוא לב וכבד לא זולת, והנה בסוף הכביד ה' לבו שלא ברצונו ונמלה ממנו תאוותו ולא יכול להלך אחריה שהיה רוצה לשלח ישראל ולא יכול, הנה כי בן כבד נפל למדרגה יותר פחותה שלא פעל לבו פעולתו המיוחדת ונעשה ממש רק ככבד, וזה אני הכבדתי את לבו פ' עשיתי מלבו כבד ע"ד המדרש הנ"ל ועיי"ש עוד דברים נפלאים בענין זה.

והמורם מזה, כי דרגת הכבד שהוא מתיחס לחלק הגוף שבו משכן נפש הצומחת, הוא דרגא התחתונה שבנפש, וכאשר יורד לדרגא זו, הוא נמצא פחות מדרגת הבעלי חיים, שעכ"פ יש להם לב, משא"כ כשהרבה לפשוט שוב גם לבו אינו נמצא ברשותו, וכל כולו מסור ביד יצרו הרע שיטה בה כרצונו בלתי שום שליטה על עצמו.

כובד הגוף היינו שנעשה משולל מהבחירה

ולבאר ד"ו יותר נראה עפמ"ש"כ בשם משמואל (שנת תרע"ג) לבאר ענין הג' לשונות שמצינו גבי פרעה, חזוק, קישוי, הכבדה, ויחזק ה' את לב פרעה,

ואני אקשה את לב פרעה, ויכבד את לבו, דהני ג' הם מקבילים לשכל [מח] ונפש [לב] וגוף [כבד], חזוק הוא מדרגת השכל, שזה מעלתו שאינו מקבל התפעלות כ"כ ועומד על מעמדו, קישוי הוא בנפש היפוך רכות הלב, והכבדה הוא כגוף, הוא ממזום ואומם הלב עד שאינו מתפעל כלל, ואין הכשר המת מרגיש והוא מדה גרועה מהכל (ועיי"ש שאף שכל הלשונות אלו נאמרו בלב, מ"מ בכ"א מאלו נמצא כל הג' בחינות, וגם בנפש לחדו [היינו הלב] נמצא כל הג', שכל שבנפש, נפש שבנפש וגוף שבנפש).

והנה אומין הדעת, וקישוי הלב, יש לו מקום גם בקדושה, והוא מתנה טובה מאד, ונצרך לכל אדם לעבודת השי"ת, אבל פרעה הרשע השתמש בזה בבחירתו לרע, שהתחזק שלא לשמוע בקול ה', והקשה את לבו אחר שראה כל הנסים והנפלאות, אבל הכבדת הלב הוא ענין רע מאד ולא נמצא כלל בקדושה, ופרעה הרשע נענש בזה, כי כ"ו שהי' לו רק חזוק וקישוי הלב לא נסגר לו עדיין דרכי התשובה אדרבה הי' לו כלים להשתמש בהם, אבל כאשר הכבד ה' את לבו נעשה ממזומם כולו ונמנע ממנו דרכי התשובה עיי"ש.

עכ"פ מכבאר מדבריו, שכ"ז שנסיון שלו הי' במח ולב, עדיין הי' לו בחירה להשתמש במדות אלו לטוב ולחזור בתשובה, אבל כאשר הגיע למדרגה הפחותה והגרועה של כבידות הלב, ניטל ממנו הבחירה ונסגר ממנו דרכי התשובה, והמעין יראה שדבריו עולים בקנה אחת עם החת"ם הנ"ל, דכאשר נעשה לבו ככבד, ניטל ממנו הבחירה לפעול בלבו מה שרוצה.

בלעם רצה לעורר מדת כל"ם והקב"ה אמר מל"ך

והנה ראיתי (שכלי פנחס תנוכה) בשם הרה"ק מרוזין זי"ע לפרש מה שאמרו חז"ל (ע"ז ד:) שהקב"ה זועם בכל יום, וכמה זעמו רגע כמזמריה, [היינו כמו הזמן שמתארך לומר מלת רגע המורכב מג' אותיות], ובלעם הרשע רצה לקלל את ישראל אלא שהקב"ה לא זעם באותם הימים, והק' בתום' שם, מה הי' יכול בלעם לומר, ותירצו שהי' יכול לומר "כל"ם", והקב"ה הפכו לחיבת מלך כמ"ש ותרועת מלך בו ע"כ.

וביאר הרה"ק מרוזין זי"ע, שכל מעשי האדם נבנה על מ"ח ל"ב כ"בד, ותכלית החיים הוא להמליך המוח על רצונות הלב ועל האברים, ותחלת כל מעשה ישקול בדעתו אם הוא ע"פ התורה, ואח"כ ימשך הדבר לרצונו להוציא לידי מעשה, וזהו הדרגא הרצוני של מל"ך, אבל בלעם הרשע רצה להפך הסדר ולהביא את ישראל לידי תאוות וזות להגביר הכבד על הלב והשכל, שיתהפך בבחי' כל"ם כ"בד ל"ב מ"ח, וזהו שהי' רוצה לקללם במלת "כל"ם אבל הקב"ה הפכו ואמר מל"ך כמ"ש ותרועת מלך בו ע"כ.

הכבד כועס ואז ניטל ממנו הבחירה

ואולי אפשר להמתיק יותר, הענין של מל"ך וכל"ם בשעת כעסו של הקב"ה, דהנה אמרו חז"ל (ברכות ס"א ע"ב) כבד כועס, היינו שהכעס נמשך מהכבד, והנה כאמור כאשר נתהפך הסדר של מל"ך, אז הכבד נוטל חלק בראש, כממטה למעלה ומושל על הלב והמוח, ולפי הגמ' שהכבד כועס, י"ל, דעיקרן של דברים שהאדם נופל בנסיון של כל"ם הוא ע"י מדת הכעס

המכלה מנפש ועד בשר, כי כאשר האדם כועס נראה בחוש שאו אין לאדם שום שליטה על עצמו ונאבדו עשתונותיו, וחושיו אינם מתפקדים כדבעי, וכל כולו הוא נתון תחת כעסו, וממש נתבטל ממנו הבחירה, וכמ"ש החת"ם והשם משמואל שתוקף פעולת הכבוד הוא ביטול הבחירה [אלא שהם כתבו כן לגבי כבידת הלב הנמשך מנפש הצומחת, אבל שפיר י"ל כן נמי לגבי הכעס שמפורש בגמרא שמושכנה בכבוד], ונמצא שאו בעת אשר שלט לרע לו מדת הכעס, נהפך האדם במציאות להיפך ממל"ך, וכמו שמתאמרי בפומא דאינשי על אדם שכועס "הוא אבד שליטה על עצמו" וכאמור הדבר נכון כי הבחי' מלך שיש לכל ישראל [כמאמר חז"ל (שבת ס"ו): כל ישראל בני מלכים], נאבד ממנו כל כולו, ונמצא אז במהותו תחת שלימת הכבוד, ודעתו ולבו משתבשים לגמרי.

ומעתה נראה דכביכול בשעת כעסו של הקב"ה על מעשי בני אדם נתעורר ההיפך של מדת מל"ך, והאי שעתא שולט בעלמא ג"כ הבחי' של כבוד כועס, ואם היה ח"ו עולה לבלעם להוציא מפיו המלה כל"ם הי' פועל ח"ו לרע, אולם השי"ת ברוב רחמנותו על בני" לא זעם כלל, ואדרבה דבריו נהפכו מקללה לברכה, כמ"ש ותרועת מלך בו.

*

כאשר האיש כועס הוא מאבד רסן ההנהגה בביתו בידים

וכאן יש מקום התבוננות להעיר לב האדם, כי המעלה של אי"ש להיות מושל ומלך בביתו, נמשך רק כל זמן שהוא מגביר מחו על לבו, וכל הרגשותיו נמשכים אחר דעתו, אחר שקבע אצלו שהם מתנהגים ע"פ תורה, ומשם לכבד שהוא גופו נפש הצומחת, אולם כאשר יעלה על לבו מדת הכעס, ואינו שולט ברוחו לעצור הרגשותיו, ובמציאות הדברים כשכעסו בתוקפו, אז גם מחו נתבלבל ומסכים בדעתו על דברים נלוזים ועקומים, וכל דרכו ישר או בעיניו, ואינו מסוגל לשום על לב, דבריו ותנועותיו, האם נכונים וראויים הם אף בצורת אנושיות, ונמצא תחת שלימת מדרגה התחתונה שבנפש שהוא הצומחת שמשכנה בכבוד, ויורד בדיומא התחתונה למטה מדרגת הבעל חי.

ודעת לנבון נקל, שבסדר הנהגת הבית, הרי מדת הכעס הוא מהרס וסותר כל חלקי הבונה שבנפש בניו ובנותיו, כי כאשר הוא כועס הוא מאבד בידים את רסן ההנהגה, ודיינו אם הוא כועס לפרקים, אבל אם מדת הכעס תוקפו בתדירות הוא עלול לאבד את כל, ונעשה בזוי ומבוזה בעיני בניו וב"ב, אשר רואים כי אביהם ומנהיגם שהי' אמור להיות מל"ך ושל"ט, כבוד הכועס שולט עליו, ונתהפך ממל"ך לכל"ם, לא כלום, ואם אבד השליטה על עצמו, כ"ש שנשמתו מידו השליטה על אחרים, ונתהפך בעיניהם מחכם לכסיל, וכמ"ש כעס בחיק כסילים ינוח.

*

פרעה הרשע הגביר נפש הצומחת במדת הכעס

ומזה נבא לכיבוד הכתובים, הנה פרעה הרשע הגביר נפשו הצומחת על חושי, ושוב היה מאותם הרשעים המסורים ביד יצרים וגרוע מזה שיצא מגדר אינשי, ונכנס לכלל מעות כאשר הכביד את לבו, וכאן בפרשה זו הגיע פרעה למדרגה זו, שירד עד להיות נפש הצומחת שולטת עליו ושוב לא היה מסוגל כלל לפעול שום דבר בבחירתו, ואף דבריו של עבדיו המרס תדע כי אבדה מצרים לא פעל אצלו כלום, כי מדת הכעס שלט עליו עד למאד, שזוהו ענין הכבדת הנפש הצומחת שבלב, ממטום ואומם עד שאינו מרגיש כלל, ומצינו

כאן פעם הראשונה, שפרעה התנהג בפועל במדות לא אנושיות, כמ"ש ויגרש אותם מאת פני פרעה, וכ"ז ע"י הכבד ששלט עליו, עד שנלוזו אורחותיו מדרך הישר.

ולפ"ז י"ל שלעומת זה שפרעה הגיע לדיומא זו שנעשה ככבוד, ששם משכן נפש הצומחת, נענש בכמת הארבה, שאכל את כל צמ"ח השדה, כאשר הוא הוריד את מחו ולבו תחת ממשלת נפש הצומחת, באו הארבה ועקרו את כל הצומח מן השדה.

והנה לא כן הוא דרכו של בני ישראל, שמתנהגים בדרך התורה, ואינם נכנעים תחת ממשלת הכבוד, נפש הצומחת, בהם הקב"ה מתפאר ותרועת מל"ך בו כמ"ש בתום, וזהו כוונת הוזה"ק על פרשה זו, אשרי העם ידעי תרועה, יודעים מש"כ ותרועת מלך בו, שהקב"ה מתפאר בהם במעלה זו, ואינם נכנעים תחת שלטון הכבוד, המוריד אותם למטה מדרגת בעלי חיים.

ב' משמעות מהיפך להיפך, כמלת תרועה ובמלת שב"ט

ובעומק יותר י"ל עוד, דהנה תרועה יש בו ב' משמעות, א' מלשון ותרועת מלך בו, ב' מלשון (תהלים ב') תרעם בשבט ברזל, והנה כאשר מתנהגים כדבעי, ומגבירים המח על הלב והכבוד, ונעשים בבחי' מל"ך אז הוא הבחי' של ותרועת מלך בו, שהוא הכבוד שעושים לפני מלכים, כמ"ש בתנחומא (נשא כ"ד) וז"ל כך פתח רבי תנחומא בר אבא, מי עלה שמים וירד (משלי ל ד), זה הקדוש ברוך הוא, שנאמר, עלה אלהים בתרועה (תה' מז ו). כמו שעושין למלך בשר ודם, כשהוא עובר ממקום למקום. מה הם עושין. מביאין לפידין ואבוקות ותוקעין לפניו בחצוצרות ובשופרות. כך עשו לפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר, בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה' (שם צח ו). ע"כ. משא"כ כאשר הוא בבחי' כל"ם או אדרבה הוא בבחי' הכתוב, תרעם בשבט ברזל, וזה נאמר על הרשעים כגון פרעה, וכמ"ש במדרש הג"ל וז"ל כי כעס בחיק כסילים ינוח במה מייסרים את הכסיל במטה שנאמר (משלי כו, ג) ושבט לגו כסילים אף משה ייסר פרעה כמטה שנאמר והמטה אשר נהפך לנחש ע"כ, והרי שהרשע הכסיל הכועס, נצרך למטה לשבור גאון עוזה ורוחו, ועליו נאמר תרעם בשבט ברזל.

והנה כמו שמשמעות תרועה"ה נהפך מעבר לעבר, מלשון כבוד וממשלה, לענין ירידיו ושכירה, ככה הוא כמלת "שבט" שיש בה תרתי, שמשמעותו הוא שבט מושלים, כמ"ש לא יסור שבט מיהודה, ולהיפך, להיות תרעם בשבט ברזל, ועתה זהו הסמיכות של ראש חודש שבט לפרשה זו, שבשבט מושלים נתעלו ישראל כאשר מגבירים כח השכל, ואז הוא בבחי' תרועת מלך בו, לא כן הרשעים אשר הם מגבירים הכבוד, עליהם נאמר תרעם בשבט ברזל.

והנה כ' הרה"ק ר' צדוק הכהן וצ"ל (ליקוטי מאמרים ד"ה וזהו המנהג) וז"ל כבוד כועס וכו', והשחוק תמורת הכעס דע"כ נוצר ענין השחוק בעולם לבטל לב רגז ולהפינו על ידי ע"כ. ולפ"ז נכון מש"כ את אשר התעללתי במצרים, דכאשר הגיעו המצרים לבחי' של כבוד כועס, נתעלו ישראל לשמחה וחדוה. והוא מבואר מאד ג"כ בפסוק יושב בשמים ישחק, שב' קודם להפסוק תרעם בשבט ברזל, והוא מבואר מאד כדברינו.

בעריכת הרב יצחק לויפער
פאר שאלות און הערות אדער צו באקומען דעם גליון
binyan@yeshivanet.com